

ELS AVIS DELS NOSTRES AVIS

Memòria viva de fa cent anys

Albert Sola Gil
PAC 3 – Etnografia
Octubre 2011 – gener 2012

ELS AVIS DELS NOSTRES AVIS

Memòria viva de fa cent anys

1. Introducció

2. Descripció del procés de recerca

3. Les dades obtingudes

4. Conclusions: què se'n pot extreure?

Annex 1: Transcripció de la primera part de l'entrevista amb Maria Casadevall

Annex 2: Glossari d'ús habitual que crida l'atenció

1.Introducció

El treball de camp etnogràfic dut a terme ha volgut ser una aproximació al passat a través de la memòria dels avis d'avui. L'objectiu inicial fou anar a trobar alguns testimonis per parlar de llurs avis, per tal d'arribar a unes persones avui gairebé anònimes que, nascudes els anys setanta o vuitanta del segle XIX, visqueren la seva plenitud vital el primer terç del segle XX; és a dir, ara fa cent anys.

Ara bé, sovint aquest record és borrós i inexacte, i quan hi ha una retorn als anys enrere, és inevitable anar a parar, no només als avis, sinó també als pares. Com també és inevitable evocar un episodi de la història que ha esdevingut omnipresent en les seves memòries: l'experiència col·lectiva i traumàtica de la guerra civil i la successiva postguerra. Així s'ha optat, cronològicament, per ampliar l'objecte d'estudi al món previ a la revolució cultural¹ que tingué lloc al tercer quart del segle passat. Un món del qual formaren part els seus pares i avis, però també els nostres testimonis durant la seva infància i joventut.

D'aquesta manera, l'esquema del treball ha estat, des d'una “generació 0”, la de l'autor d'aquesta memòria, preguntar i recollir informació a la “generació -2”, la darrera que fou partícep d'aquest món passat:

1 Seguint a Eric Hobsbawm (veure bibliografia) i al treballat a *Història Contemporània II*, es parla de revolució cultural per a un moment (1950's-70's) en què a nivell global es produí una minorització dràstica dels percentatges de població dedicats a l'agricultura, accelerant el pas i transformació de medis rurals a medis urbans, i en què es visqué, a un nivell més particluar, la consolidació de l'Estat del Benestar i l'adveniment de la societat de consum, per a la qual l'augment del poder adquisitiu de les classes mitges generalitzà l'accés a la universitat, la presència d'electrodomèstics a casa o l'ús del vehicle privat.

*Generació -4 (rebesavis) ← Generació -3 (besavis) ← **Generació -2 (avis)** ← Generació -1 (pares) ← Generació 0*

**Han viscut la Guerra Civil i el món abans de
la revolució cultural**

L'eina principal d'aquesta recerca ha estat l'entrevista, que s'ha aplicat a diversos membres de l'àmbit familiar propi, per la qual cosa els protagonistes i les dades obtingudes es mouen en un espai situat principalment a Mataró i el Maresme. A partir de la informació obtinguda, s'han construït unes petites ressenyes sobre cada un dels quatre avis, el pare i la mare de cada informant, permetent constituir tota una col·lecció de “personatges” que ens mostren com es vivia abans de la revolució cultural esmentada.

Si bé les dades obtingudes poden ser poc precises i fins i tot poc fiables², per això es parla de “personatges”, aquest exercici posa de rellevància que, a part de poder-ho fer viatjant en altres indrets o llegint-ho als llibres d'història, avui encara podem i som a temps de capbussar-nos i gaudir de l'experiència d'una vida ben diferent a la nostra, a través de protagonistes, aquests sí, ben reals: els nostres avis.

2. Descripció del procés de recerca

El punt de partida són la realització de cinc entrevistes a cinc persones diferents, dues de les quals germanes, cosa que permet arribar a setze individus de fa quatre generacions, i a vuit més, els pares, de fa tres generacions.

	<i>Avi patern</i>	<i>Àvia paterna</i>	<i>Avi matern</i>	<i>Àvia materna</i>
Maria Casadevall (1927)	1	2	3	4
Montserrat Casadevall (1935)	17 (pare)		18 (mare)	
Manel Sola (1933)	5	6	7	8
	19 (pare)		20 (mare)	
Pilar Ramon (1931)	9	10	11	12
	21 (pare)		22 (mare)	
Jaume Pujol (1926)	13	14	15	16
	23 (pare)		24 (mare)	

² No és l'objectiu d'aquest treball fer biografies personals ni històries de vida amb dades rigoroses i contrastables, que si es podrien obtenir consultant, per exemple, partides de naixement o altres arxius públics o privats.

Les entrevistes es van plantejar a nivell individual, si bé en alguna ocasió la parella de l'informant hi ha estat present fent aportacions puntuals, i com a semiestructurades: amb l'objectiu que l'informant expressi lliurement i amb naturalitat la seva memòria, i pugui evocar els records que més presents tingui, l'única guia per a l'entrevistador ha estat un quadre amb quatre espais, per a cadascun dels avis i àvies, i dos més a sota per als fills respectius (és a dir, per als pares dels informants).

S'han pogut realitzar són les següents entrevistes:

Entrevista 1: Maria Casadevall Comas, 84 anys, el 28-XI-11. Enregistrament 18' 22" + 32' 34"

Entrevista 2: Manel Sola Clos, 78 anys, el 09-XII-11. Enregistrament 26' 19"

Entrevista 3: Pilar Ramon Teixidor, 80 anys, el 09-XII-11. Enregistrament 16' 42"

Entrevista 4: Montserrat Casadevall Comas, 76 anys, el 26-XII-11. Sense enregistrament, ~45'

Entrevista 5: Jaume Pujol Corominas, 85 anys, el 26-XII-11. Sense enregistrament, ~60'

No ha existit cap prevenció en els informants a ser entrevistats, ans al contrari, els ha agradat explicar-se, i si ha anat millor o pitjor de cara al treball, ha sigut en bona mesura depenent de si l'entrevistador ha aconseguit la disposició anímica necessària per a l'entrevista: no és el mateix fer-la en una trobada planificada per a aquest propòsit, que posar-s'hi després d'haver dinat conjuntament. Malgrat que al principi als informants els pot semblar que tenen molt poca memòria i que de poc servirà el que diguin, de seguida ens n'adonem que la informació que poden aportar és molta.

Ara bé, cal tenir present que es treballa a partir dels records: això vol dir que és més fàcil que sobrevisquin, per exemple, els més divertits, els que s'han tornat a explicar al llarg dels anys en les sobretaules. I que quan hi ha buits en el relat, aquests s'omplin amb la imaginació, i per què no, amb un punt de romanticisme. Sovint també pot passar que són records de records previs explicats per altres: la Maria Casadevall, per exemple, pot explicar anècdotes que havia sentit explicar a la seva germana gran, que ja no hi és, i que ella mateixa, en sentir-los, pensava: "*diries que s'ho empatolla, aquesta...*".

No s'observa tampoc cap inconvenient en l'enregistrament, tant sols algun punt de vergonya en explicar situacions que en la vida que els informants tenen actualment serien ben estranyes. Que les gallines corressin per casa, no s'adiu amb l'exigència d'higiene que tenim avui: "*ah!, i això també quedarà gravat?*".

Si voleu seguir llegint contacteu amb albertsolaigil@hotmail.com